

Ражабова Д.Б.,
Жумаева А.А.,
Шарипова Н.С.
Қобилова Г.А.,
Юлдашова Ш.Т.

БУХОРО ВИЛОЯТИДА БРОНХИАЛ АСТМАДАН ЎЛИМ ҲОЛАТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Бухоро давлат тиббиёт институти

Замонавий адабаётларнинг гувоҳлик беришича, бронхиал астмада ўлимнинг бевосита сабаби асфиксия синдроми ҳисобланади. Бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи тўғрисидаги аниқ маълумотлар ҳалигача етарли эмас. Бу эҳтимол, ҳисобот ҳужжатларида бронхиал астманинг ўлимга олиб келувчи асосий сабаб деб кўрсатилмаганлигидир. Маълумки, касаллик кечишининг оғирлашуви шу касалликдан ўлим хавфининг ошишига олиб келади. Фармацевтика саноатида ишлаб чиқаришнинг ошиши, соғлиқни сақлаш амалиётида астмага қарши дори воситаларни қўллашнинг кенг тадбиқ қилинишига қарамадан бронхиал астмадан ўлим ҳолати йилдан йилга ошиб бормоқда.

Ишнинг мақсади: Бухоро вилоятида бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг ўзига хос хусусиятлари, ёш-жинс таркибини ўрганиш.

Материал ва услублар: Бухоро вилояти шаҳар ва туманлари орасида 2004-2008 бронхиал астмадан ўлим ҳолати ёппасига текшириш усули ёрдамида ўрганилди. Тадқиқот жараёнида 52 нафар бронхиал астмадан ўлган беморларнинг 106/-ш статистик таҳлил қилинди (30 нафар қишлоқ ва 22 нафар шаҳар аҳолиси). Таҳлил қилиш жараёнида ўлган беморларнинг ёши, ўлган куни, жойи (касалхона ёки уйда), касалхонада даволанганлик давомийлиги, ўлим сабаби каби параметрлар инobatга олинди.

Натижалар ва таҳлил: 2004-2008 йилларнинг статистик маълумотларнинг таҳлиliga кўра Бухоро вилоятида бронхиал астмадан ўлим ҳолати сезиларли равишда ошиб борган. 2007 йилда ўлим кўрсаткичи 2004 йилга нисбатан 1.4 мартага ошган. Вилоятнинг шаҳар ва туманлари орасида бронхиал астмадан ўлим ҳолатини таҳлил қилганимизда қуйидаги натижаларга эришдик. Бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг учрашига кўра Бухоро вилоятининг туманларини 3 гуруҳга бўлдик. Унга кўра: I гуруҳ – бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи вилоят кўрсаткичидан юқори бўлган туманлар: Когон шаҳри ва Қоракўл туманлари. (10 000 аҳолига ўртача 5.8-12.5) II гуруҳ – бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи вилоят кўрсаткичига тенг бўлган туманлар: Бухоро шаҳри, Решку, Ромитан, Қоровулбозор, Шофиркон туманлари. (10 000 аҳолига ўртача 2.7-5.8) III гуруҳ – бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи вилоят кўрсаткичидан паст бўлган туманлар: Бухоро, Вобкент, Жондор, Когон, Ғиждувон туманлари. (10 000 аҳолига ўртача 1.8-2.6) (1-жадвал)

Ўлим ҳолатини ёш таркибига кўра таҳлил қилганимизда катталар орасида бу кўрсаткич болаларга нисбатан юқори фоизни ташкил қилгани аниқ бўлди (1-расм.) Таҳлил натижаларига кўра ўлим ҳолати болалар орасида 2004-2008 йиллар давомида 44% га камайган. Катталар орасида эса бу кўрсаткич 2005 йилда 2004 йилга нисбатан 24.2% га ошиб борган, 2008 йилга келиб эса 22.4% га камайиши кузатилган. Бронхиал астмадан ўлим ҳолатини жинсга нисбатан таҳлил қилганимизда бу кўрсаткич эркакларда 2007 йилда 2004 йилга нисбатан 16% га ошиб борган.

Аёлларда эса бу кўрсаткич 24.4% га ошганлигини кўрсатмоқда. 2008 йилга бориб, 2007 йилга нисбатан ўлим ҳолати эркакларда 13.7%га, аёлларда эса 27.1% га камайган (2-жадвал).

Шаҳарда яшовчи бронхиал астма билан касалланганлар орасида бронхиал астмадан ўлим ҳолати қишлоқда яшовчи мазкур касаллик билан касалланганларга нисбатан ўртача 26.5% кўп тарқалган (2-расм).

Таҳлил натижаларига кўра ўлим ҳолати шаҳар аҳолиси орасида 2007 йилда 2004 йилга нисбатан 41.5% га ошган бўлса, 2008 йилга келиб бу кўрсаткич 60% га камайганлигини кўрсатмоқда. Қишлоқ аҳолиси орасида эса бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи 2004-2008 йиллар давомида динамикада деярли ўзгармаган.

Хулоса:

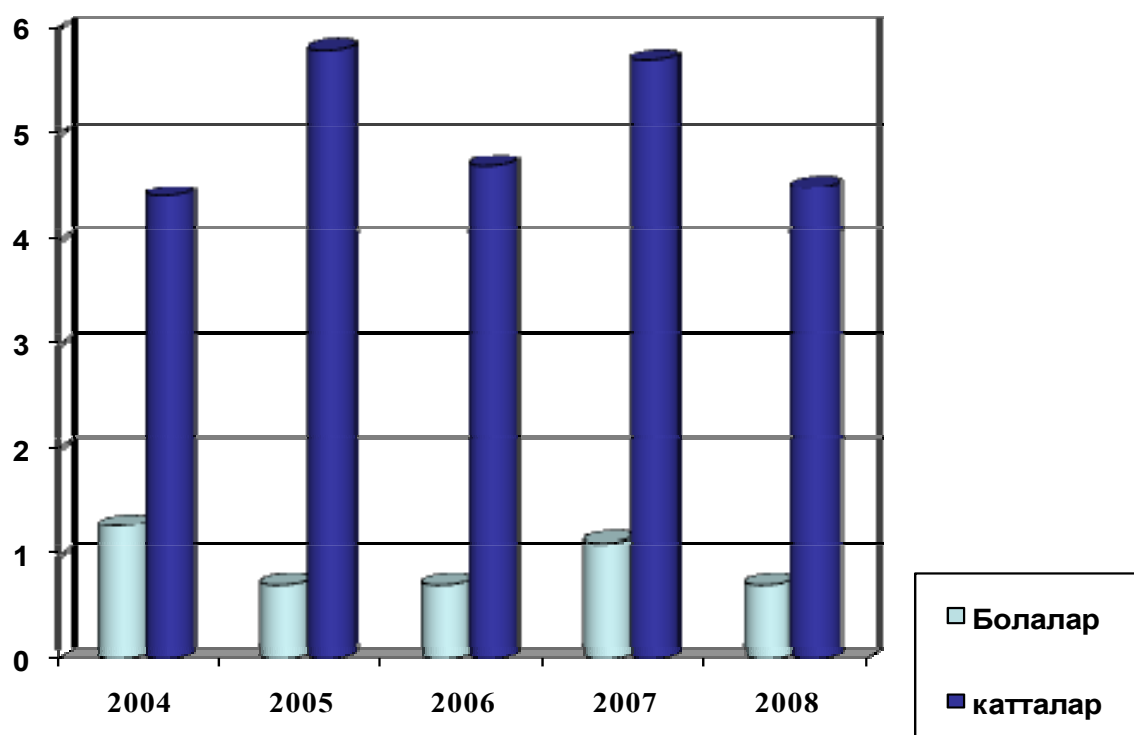
Бухоро вилоятида бронхиал астмадан ўлим ўртача 3.6 ± 0.5 ни ташкил қилади (100 000 аҳолига). Касалликдан ўлим даражаси 2004-2008 йиллар давомида динамикада деярли ўзгармаган. Энг юқори кўрсаткич 2007 йилда кузатилиб, бу йилда ўлим кўрсаткичи 2004 йилга нисбатан 22% га ошган. Болалар орасида эса бу кўрсаткич динамикада камайиб борган.

1-жадвал. Бухоро вилоятининг шаҳар ва туманлари орасида бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи (100 000 аҳолига)

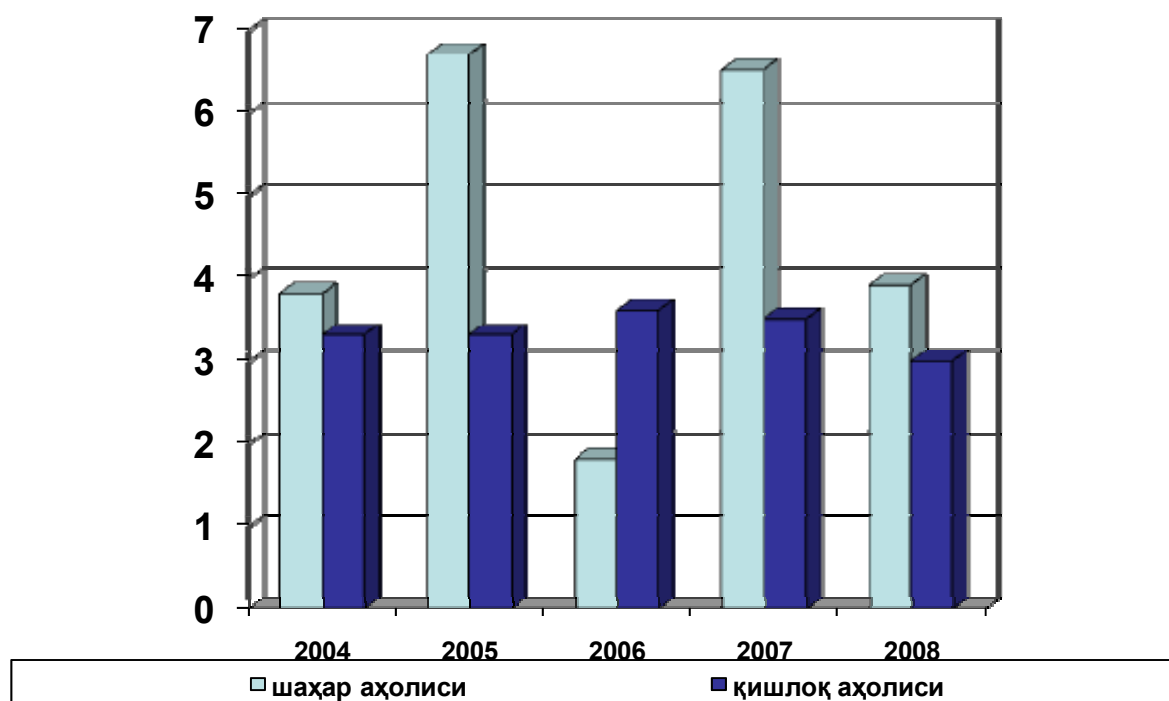
Шаҳар ва туманлар	2004	2005	2006	2007	2008	Ўртача 5 йилда
Шаҳарлар						
Бухоро ш	2.8±1.1	2.9±1.0	1.1±0.4	6.3±2.3	3.1±1.1	3.2±1.2
Когон ш	5.3±3.8	34.1±9.4	5.1±3.6	7.7±4.4	10.2±5.1	12.5±5.3
Туманлар						
Бухоро	2.4±1.4	3.9±1.7	3.8±2.9	0.7±0.7	2.2±1.3	2.6±1.6
Вобкент	1.9±1.3	0.9±0.9	3.7±1.8	5.4±2.2	1.8±1.3	2.7±1.5
Жондор	2.3±1.3	1.5±1.0	1.4±1.0	4.2±1.7	3.5±1.5	2.6±1.3
Когон	1.8±1.8	3.5±2.5	5.2±3.0	1.6±1.6	0.0±0.0	2.4±1.8
Олот	1.2±1.2	2.5±1.8	1.2±1.2	3.6±2.1	4.6±2.3	2.6±1.7
Пешку	6.3±2.6	4.1±2.0	8.1±2.8	5.9±2.4	1.9±1.4	5.3±2.2
Ромитан	3.7±1.8	2.7±1.6	3.6±1.8	5.3±2.2	3.5±1.7	3.8±1.8
Шофиркон	4.4±1.8	6.1±2.1	3.5±1.6	3.5±1.5	2.0±1.2	3.9±1.6
Қорақўл	8.9±2.7	7.1±2.4	6.2±2.2	6.9±2.3	6.7±2.2	7.2±2.4
Қоровулбозор	0.0±0.0	6.6±6.6	6.4±6.4	0.0±0.0	6.0±6.0	3.8±3.8
Ғиждувон	1.2±0.7	2.0±0.9	2.1±0.9	0.8±0.6	2.7±1.0	1.8±0.8
Бухоро вилояти	3.2±0.5	4.0±0.5	3.3±0.5	4.1±0.5	3.2±0.4	3.6±0.5

2-жадвал. Бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг эркаклар ва аёллар орасида тарқалиши. (100 000 аҳолига)

Йиллар	Эркаклар	Аёллар	Жами
2004	3.7±0.7	2.8±0.6	3.2±0.5
2005	4.5±0.8	3.7±0.7	4.0±0.5
2006	3.9±0.7	2.7±0.6	3.3±0.5
2007	4.4±0.7	3.7±0.7	4.1±0.5
2008	3.8±0.7	2.7±0.6	3.2±0.4
Ўртача	4.1±0.7	3.1±0.6	3.6±0.5

1-расм. Бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг болалар ва катталар орасида учраш структураси (100 000 аҳолига)

2-расм. Бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг шаҳар ва қишлоқ аҳолиси орасида учраши (100 000 аҳолига).

Бронхиал астмадан ўлим ҳолатининг Бухоро вилоятининг шаҳар ва туманлари орасида тарқалганлигини таҳлил қилганимизда вилоятнинг Когон шаҳри ва Ромитан туманларида бу кўрсаткич вилоят кўрсаткичидан анча юқори катталиқни ташкил қилган (қарийб 3.5 баробар кўп). Вилоят кўрсаткичларига нисбатан паст куўрсаткичлар эса вилоятнинг Бухоро, Вобкент, Жондор, Когон, Гиждувон туманларида кузатилган.

Ёш таркибига кўра катталар орасида бронхиал астмадан ўлим кўрсаткичи болаларга нисбатан 5.6 баробар кўп кузатилган. Эркакларда ўлим аёлларга нисбатан 1.4 баробар кўп учраган.

Вилоятда истиқомат қиладиган шаҳар ва қишлоқ аҳолиси орасида ҳам бронхиал астмадан ўлим ҳолати фарқ қилади. Жумладан, шаҳар аҳолиси орасида мазкур кўрсаткич қишлоқ аҳолисига нисбатан 1.4 баробар кўп тарқалган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Адрианов Б.А., Натальская Н.Ю. и др. О причинах и механизмах летальности при бронхиальной астме // 6-й Национальный конгресс по болезням органов дыхания. Новосибирск, 1996.-№4.- С. 7.
2. Адрианов Б.А., Натальская Н.Ю. и др. О причинах и механизмах летальности при бронхиальной астме // 6-й Национальный конгресс по болезням органов дыхания. Новосибирск.-1996.-№4.- С.7.
3. Княжеская Н.П. Тяжелая бронхиальная астма. Consilliummedicum. 2002.-Том 4.—№4.
4. Мухаммеджанов Н.З. Основные вопросы медико-социальной реабилитации инвалидов в Узбекистане на современном этапе // Медико-социальная экспертиза и реабилитация.-2004.-№2.- С. 40-42.
5. Палеев Н., Черейская Н. Бронхиальная астма у пожилых // Врач.—2005.—№10.—С. 8-13.